

รูปแบบการสร้างคุณค่าสาธารณะของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดใน พื้นที่เปราะบาง: กรณีศึกษาชุมชนริมคลองลาดพร้าว 80*

พัชรา สินลอยมา¹

วิจิต แยมยิม² เนตรนา ปิมพาพร³

(วันที่รับบทความ: 22 พฤศจิกายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ: 27 ธันวาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 29 ธันวาคม 2568)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและถอดบทเรียนเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดและความเปราะบางทางสังคมในชุมชนริมคลองลาดพร้าว 80 กรุงเทพมหานคร รวมถึงการวิเคราะห์ศักยภาพและความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการสร้างคุณค่าสาธารณะ และพัฒนาโมเดลการป้องกันยาเสพติดที่สามารถขยายผลสู่ชุมชนเมือง การดำเนินการวิจัยอยู่ภายใต้กิจกรรมของศูนย์กลางองค์ความรู้สากลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย (PSDP-Hub) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน และการประเมินผลจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมและแบบสอบถามจำนวน 312 คน

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับความยากจน ความไม่มั่นคงทางอาชีพ ความเปราะบางของครอบครัว และสภาพแวดล้อมชุมชนเมืองที่เสื่อมโทรม ซึ่งสะท้อนถึงปัจจัยเชิงโครงสร้างที่เอื้อต่อการแพร่กระจายของยาเสพติด การดำเนินกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่บูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ และชุมชน ผ่านมาตรการป้องกันเชิงรุก อาทิ การตรวจคัดกรองผู้เสพ การพัฒนาอาชีพ การปรับปรุงสภาพแวดล้อม และการสร้างพื้นที่ปลอดภัย ช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจ การมีส่วนร่วม และลดแรงจูงใจในการเข้าสู่วงจรยาเสพติด ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{X} = 4.64$, $S.D. = 0.51$) สะท้อนว่ากิจกรรมสามารถตอบสนองต่อความต้องการและสอดคล้องกับบริบทของชุมชนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การวิจัยได้พัฒนาโมเดลต้นแบบ “Shared Value Model for Community Well-being & Drug Prevention” ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การเสริมพลังชุมชน การสร้างอาชีพใหม่ การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ระบบฟื้นฟูและคืนโอกาส และการสนับสนุนจากเครือข่ายพหุภาคี โดยโมเดลดังกล่าวมีศักยภาพในการประยุกต์ใช้และขยายผลในบริบทชุมชนเมืองอื่นของกรุงเทพมหานครได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: คุณค่าร่วม, คุณค่าสาธารณะ, ยาเสพติด

*บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของศูนย์กลางองค์ความรู้สากลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย (PSDP-Hub)

คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ทูตวิจัยที่ได้จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ พ.ศ.2568

¹ หัวหน้าศูนย์, คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, E-mail: sinloyma@gmail.com

² อาจารย์พิเศษ, คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, E-mail: yaemyim1989@gmail.com, (Corresponding Author)

³ นักวิจัย, คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, E-mail: netnapa.pimpha@gmail.com

The Model of Community Public Value Creation for Addressing Drug Problem in Vulnerable Areas: A Case Study of the Rim Khlong Lat Phrao 80 Community*

Patchara Sinloyma¹

Wichit Yaemyim² Netnapa Pimpaporn³

(Received: November 22, 2025; Revised: December 27, 2025; Accepted: December 29, 2025)

Abstract

This research aims to investigate the problems and extract lessons learned regarding drug proliferation and social vulnerability in the Lat Phrao 80 Canal Community, Bangkok. Additionally, it analyzes the potential and collaboration among the public, private, and civil sectors in creating public value and developing a scalable drug prevention model for other urban communities. Conducted under the activities of the Prevention and Solution on Drug Problem Knowledge Hub in Thailand (PSDP-Hub), the study employed a mixed-methods research design. Data were collected through in-depth interviews with 10 key informants and quantitative assessments from 312 activity participants.

The findings reveal that drug problems in the area are inextricably linked to poverty, occupational instability, family vulnerability, and deteriorated urban environments, reflecting structural factors that facilitate drug distribution. Operational activities integrating cooperation among the government, business sector, and the community through proactive measures-such as user screening, career development, environmental improvement, and the creation of safe spaces-successfully enhanced trust and participation while reducing the incentive to enter the drug cycle. Participant satisfaction with these activities was at a very high level ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.51), indicating that the initiatives appropriately addressed community needs and aligned with the local context. Furthermore, the research developed a prototype titled the “Shared Value Model for Community Well-being & Drug Prevention,” comprising five key components: community empowerment, new career creation, social immunity building, rehabilitation and opportunity restoration systems, and multilateral network support. This model demonstrates significant potential for concrete application and expansion across other urban community contexts in Bangkok.

Keywords: Shared Value, Public Value, Drugs

*This research article is part of the International Knowledge Center for Drug Prevention and Solution in Thailand (PSDP-Hub), Faculty of Forensic Science, Royal Thai Police Cadet Academy, with research funding received from the National Research Council of Thailand (NRCT) in 2025

¹ Head of Center, Faculty of Forensic Science, Royal Police Cadet Academy, E-mail: sinloyma@gmail.com

² Special Lecturer, Faculty of Forensic Science, Royal Police Cadet Academy, E-mail: yaemyim1989@gmail.com, (Corresponding Author)

³ Researcher, Faculty of Forensic Science, Royal Police Cadet Academy, E-mail: netnapa.pimpa@gmail.com

บทนำ

ปัญหายาเสพติดเป็นประเด็นความมั่นคงทางสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และความปลอดภัยของประชาชนในหลายประเทศทั่วโลก โดยรายงาน Human Development Report ของสหประชาชาติระบุว่ายาเสพติดเป็นหนึ่งในปัจจัยคุกคามสำคัญที่บั่นทอนศักยภาพการพัฒนาของประเทศ และเพิ่มความเสี่ยงต่อความเหลื่อมล้ำและความไม่มั่นคงในชุมชนเมือง (United Nations Development Programme, 1999) สอดคล้องกับรายงานของ (United Nations Office on Drugs and Crime, 2025) ซึ่งระบุว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นพื้นที่ที่มีการผลิตและลักลอบขนส่งยาเสพติดสังเคราะห์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มเมทแอมเฟตามีน (Methamphetamine) ทำให้หลายพื้นที่กลายเป็นทั้งทางผ่านและจุดกระจายตัวของเครือข่ายการค้ายาเสพติดสมัยใหม่

ในบริบทของประเทศไทยปัญหายาเสพติดยังคงทวีความซับซ้อน โดยรายงานของ (Office of the Narcotics Control Board, 2024) ระบุว่า ปริมาณของกลางที่ตรวจยึดเพิ่มสูงขึ้นกว่าเดิมหลายเท่าแม้จำนวนคดีจะลดลง สะท้อนการปรับตัววิธีของเครือข่ายค้ายาที่ซ่อนตัวในปริมาณมากแต่มีความถี่ลดลง นอกจากนี้ดัชนีผู้ป่วยจิตเวชจากการใช้ยาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยในปี พ.ศ. 2567 มีจำนวนผู้ป่วยสะสมกว่า 521,000 คน เพิ่มขึ้นมากกว่า 190,000 คน จากปีก่อนหน้า (Thai PBS, 2024) ปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนพลวัตของปัญหาที่มีความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และสภาพแวดล้อมของชุมชนเมืองอย่างชัดเจน ในเมืองเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะพื้นที่ชุมชนริมคลองลาดพร้าว 80 เป็นตัวอย่างของชุมชนเมืองที่มีความหนาแน่นสูงและเผชิญความเปราะบางทางสังคมในหลายมิติ ทั้งความยากจน รายได้ไม่มั่นคง อาชีพรับจ้างไม่ประจำและลักษณะสภาพแวดล้อมที่แออัดและเสื่อมโทรม ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะ “Urban Structural Vulnerability” ที่ถูกอธิบายโดย UN-Habitat (2020) ความเปราะบางดังกล่าวเพิ่มความเสี่ยงของคนในชุมชนต่อการใช้หรือการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เนื่องจากขาดโอกาสทางเศรษฐกิจ พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเยาวชนและทรัพยากรในการดูแลครอบครัวอย่างเพียงพอ

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในบริบทเช่นนี้ไม่อาจอาศัยมาตรการด้านการปราบปรามเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องอาศัยมิติการป้องกันเชิงรุก การพัฒนาเชิงสังคม และการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนควบคู่กัน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือระหว่างหลายภาคส่วนตามแนวคิด Collaborative Governance ซึ่งเน้นให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างผลลัพธ์สาธารณะ (Ansell & Gash, 2008)

ดังนั้น บทความวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งวิเคราะห์สภาพปัญหาและความเปราะบางทางสังคมที่ส่งผลการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนริมคลองลาดพร้าว 80 กรุงเทพมหานคร พร้อมศึกษาบทบาทของภาครัฐ เอกชน และประชาชนในการสร้างคุณค่าสาธารณะร่วมกัน รวมถึงพัฒนาโมเดลต้นแบบด้านการป้องกันยาเสพติดที่สามารถนำไปขยายผลในชุมชนเมืองอื่นได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและถอดบทเรียนเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดและความเปราะบางทางสังคมในชุมชนริมคลองลาดพร้าว 80 กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทและศักยภาพของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ในการสร้างคุณค่าสาธารณะ (Public Value) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน
3. เพื่อจัดทำโมเดลต้นแบบด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สามารถนำไปขยายผลในพื้นที่ชุมชนเมืองอื่น ๆ ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารูปแบบการสร้างคุณค่าสาธารณะของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เปราะบาง จำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดที่อธิบายทั้งมิติการจัดการภาครัฐ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ และพลวัตทางสังคมในระดับชุมชน งานวิจัยนี้จึงประยุกต์ใช้แนวคิดคุณค่าสาธารณะ แนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม แนวคิดทุนทางสังคม และกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์เชิงบูรณาการในบริบทชุมชนเมืองของประเทศไทย

1) แนวคิดคุณค่าสาธารณะ (Public Value) เสนอโดย Moore (1995) อธิบายบทบาทของภาครัฐในการสร้างผลลัพธ์ที่มีคุณค่าแก่สังคม โดยคุณค่าดังกล่าวไม่ได้จำกัดอยู่เพียงประสิทธิภาพหรือผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ แต่รวมถึงความเป็นธรรม ความไว้วางใจของประชาชน และความชอบธรรมของกระบวนการกำหนดนโยบาย แนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับการทำงานแบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ มากกว่าการบริหารแบบสั่งการจากส่วนกลางเพียงฝ่ายเดียว (Moore, 1995) ในบริบทของการแก้ไขปัญหายาเสพติด แนวคิดคุณค่าสาธารณะช่วยอธิบายว่าความสำเร็จของมาตรการไม่ได้วัดจากผลลัพธ์เชิงปริมาณ เช่น จำนวนการจับกุมหรือการบำบัดรักษาเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาถึงความรู้สึกปลอดภัยของประชาชน ความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานรัฐ และความสามารถของชุมชนในการร่วมจัดการปัญหาอย่างต่อเนื่อง (Bryson, Crosby and Bloomberg, 2014)

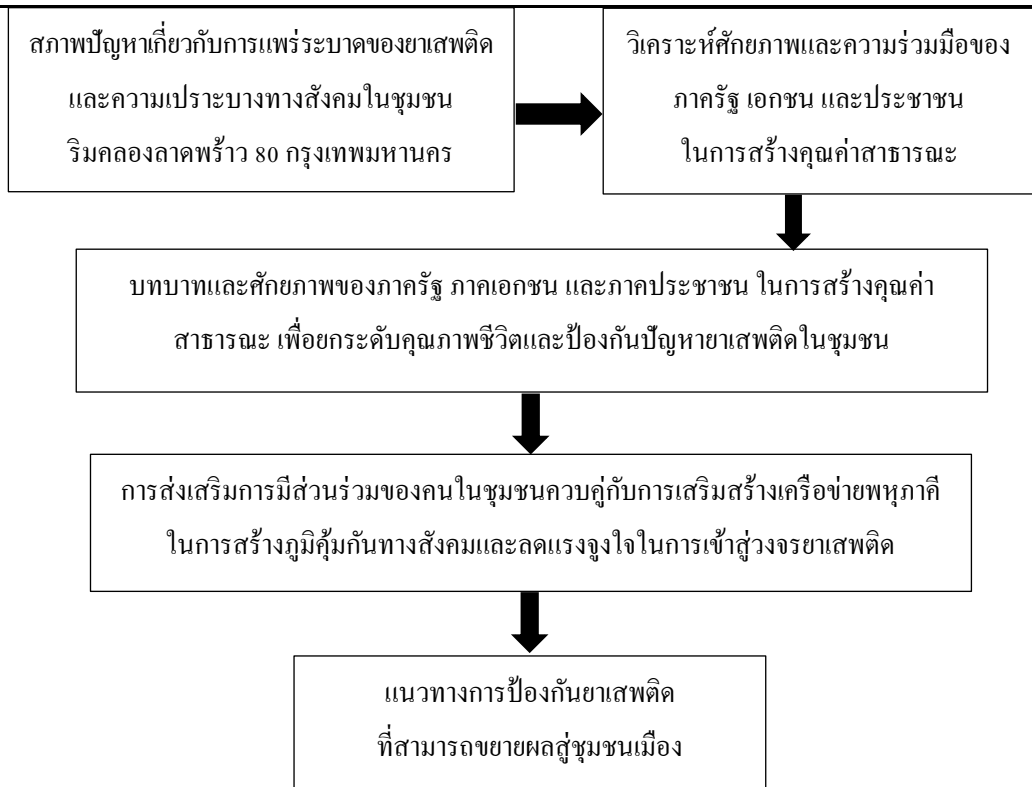
2) แนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม (Creating Shared Value: CSV) เสนอโดย Porter และ Kramer (2019) มุ่งอธิบายว่าการแก้ไขปัญหาดังกล่าวสามารถดำเนินไปพร้อมกับการสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจได้ โดยการออกแบบกิจกรรมหรือความร่วมมือที่ทำให้ทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์ร่วมกัน แนวคิดนี้แตกต่างจากแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรแบบดั้งเดิม เนื่องจากเน้นการผสานเป้าหมายทางสังคมเข้าไว้ในกระบวนการดำเนินงานหลักขององค์กร (Porter and Kramer, 2019) เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการป้องกันยาเสพติดในระดับชุมชน แนวคิดการสร้างคุณค่าร่วมช่วยอธิบายบทบาทของภาคเอกชนและภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนการสร้างอาชีพ การพัฒนาทักษะ และการเสริมสร้างความมั่นคงทางรายได้ ซึ่งเป็นปัจจัย

สำคัญในการลดแรงจูงใจในการเข้าสู่ธุรกิจผิดกฎหมาย และสนับสนุนการสร้างคุณค่าสาธารณะในระยะยาว (Porter and Kramer, 2019)

3) แนวคิดทุนทางสังคม (Social Capital) อธิบายถึงทรัพยากรทางสังคมที่เกิดจากเครือข่ายความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ และบรรทัดฐานร่วมกัน ซึ่งเอื้อต่อการประสานความร่วมมือและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันในสังคม (Putnam, 2000; Coleman, 1988) ทุนทางสังคมที่เข้มแข็งช่วยเพิ่มความสามารถของชุมชนในการจัดการปัญหาสาธารณะ โดยเฉพาะปัญหาที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชน ในบริบทของชุมชนเมืองเปราะบาง ทุนทางสังคมมีบทบาทสำคัญต่อการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาอาชญากรรม ผ่านการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครการสื่อสารภายในชุมชน และความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับหน่วยงานรัฐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการดำเนินงานเชิงป้องกันอย่างยั่งยืน (Sampson, Raudenbush and Earls, 1997; United Nations Office on Drugs and Crime, 2023)

4) กรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืนและ Triple Bottom Line โดย Elkington (1997) เสนอกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ประเมินผลลัพธ์ผ่านสามมิติ ได้แก่ มิติด้านสังคม (ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นธรรม) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (การใช้ทรัพยากรและความยั่งยืนของระบบนิเวศ) และมิติด้านเศรษฐกิจ (ความคุ้มค่าและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ) กรอบดังกล่าวช่วยให้การประเมินผลการดำเนินงานไม่จำกัดอยู่เพียงผลลัพธ์ระยะสั้น แต่คำนึงถึงผลกระทบในระยะยาวต่อชุมชนและสังคมโดยรวม การนำกรอบนี้มาใช้ในการวิเคราะห์การแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ช่วยให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างคุณภาพชีวิตของประชาชน สภาพแวดล้อมของพื้นที่ และโอกาสทางเศรษฐกิจ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเปราะบางและความสามารถของชุมชนในการรับมือกับปัญหาอย่างยั่งยืน (Elkington, 1997; OECD, 2020)

5) การบูรณาการแนวคิดสู่กรอบการวิเคราะห์ งานวิจัยนี้บูรณาการแนวคิดคุณค่าสาธารณะ การสร้างคุณค่าร่วม ทุนทางสังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานของชุมชนริมคลองลาดพร้าว 80 โดยมุ่งทำความเข้าใจกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตลอดจนเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่เอื้อต่อการสร้างผลลัพธ์เชิงบวกในระดับพื้นที่ ทั้งนี้ การวิเคราะห์ยึดตามข้อมูลเชิงประจักษ์และหลีกเลี่ยงการอ้างผลเกินกว่าขอบเขตของการศึกษา (Bryson, Crosby and Bloomberg, 2014; OECD, 2020)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ได้แก่

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์พลวัตของปัญหาเสพติดและกลไกการสร้างคุณค่าสาธารณะในบริบทชุมชนเมืองเปราะบาง กรณีศึกษาชุมชนริมคลองลาดพร้าว 80 เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ยาเสพติด ความเปราะบางทางสังคมและแนวคิดคุณค่าสาธารณะ ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีบทบาทด้านการจัดการปัญหาเสพติดในระดับพื้นที่ ข้อมูลเชิงคุณภาพได้รับการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์สภาพปัญหาปัจจัยเชิงโครงสร้างและบทเรียนจากการดำเนินงานของชุมชน กระบวนการดังกล่าวใช้เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดและความเปราะบางทางสังคมในชุมชนริมคลองลาดพร้าว 80

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 312 คน ซึ่งประกอบด้วยประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร และผู้แทนหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ข้อมูลถูกวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน เพื่อประเมินระดับการมีส่วนร่วมการรับรู้ และศักยภาพความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ควบคู่กับการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Workshop) ซึ่งให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือและกลไกการสร้างคุณค่าสาธารณะ ผลการวิเคราะห์จากทั้งสองแนวทางถูกนำมาสังเคราะห์ร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพและความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และประชาชนในการพัฒนาโมเดลการป้องกันยาเสพติดที่สามารถขยายผลสู่บริบทชุมชนเมือง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาและถอดบทเรียนเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดและความเปราะบางทางสังคมในชุมชนริมคลองลาดพร้าว 80 กรุงเทพมหานคร

ชุมชนริมคลองลาดพร้าว 80 เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะชุมชนแออัด ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ประกอบอาชีพรับจ้างรายวันหรือแรงงานในโรงงาน บางส่วนตกงาน ไม่มีอาชีพประจำ ส่งผลให้ครัวเรือนมีความเสี่ยงต่อความยากจนและการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมผิดกฎหมาย รวมถึงการใช้และจำหน่ายยาเสพติด จากข้อความข้างต้นสอดคล้องกับสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ที่นี้คนส่วนใหญ่รับจ้างรายวัน รายได้ไม่แน่นอน
บางช่วงก็ไม่มียานทำ พอไม่มีเงินก็เครียดแล้วมันก็
หนีไม่พ้นยาเสพติด” (กลุ่มเยาวชนชาย อายุ 19 ปี)

การสัมภาษณ์พบว่าผู้เสพยาส่วนมากมาจากครอบครัวเปราะบางขาดการดูแลและมีความเครียดจากปัญหาเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมคับแคบ ขาดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเยาวชน จากข้อความข้างต้นสอดคล้องกับสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ผมอยู่กับยาย ยายก็ทำงานหาเช้ากินค่ำ แม่ติดคุก
พอไม่รู้ไปไหนไม่มีใครดูแล ตอนนั้นเครียดไม่มีเงิน
จะเรียนก็ไม่มีความหมาย เพื่อนชวนเสพยาเลยลอง...มันก็
หลุดไปเรื่อย ๆ” (เยาวชนชาย อายุ 17 ปี ผู้ผ่านการบำบัด)

ปัจจัยที่เอื้อต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดพบปัจจัยร่วมที่สำคัญ ได้แก่ ความยากจน ความไม่มั่นคงทางอาชีพ ปัญหาครอบครัว และการเข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย จากข้อความข้างต้นสอดคล้องกับสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“การเข้าถึงยาเสพติดในชุมชนมันง่ายมาก เด็กบางคน
อายุไม่ถึง 15 ยังซื้อได้เลย แค่ว่าจกคนขายหรือมีคนชวน
ก็เข้าถึงได้แล้ว ซึ่งมันเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ต้อง
แก้ทั้งระบบ” (เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน เขตห้วย
ขวาง)

ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2569

ปัจจัยปกป้องที่ช่วยให้เกิดการฟื้นฟู ได้แก่ ความรักในครอบครัว แรงบันดาลใจทางศาสนา และการบำบัดอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังพบมิติทางเพศที่แตกต่าง ผู้หญิงมักเผชิญภาระดูแลบุตรและผลกระทบต่อสุขภาพ ขณะที่ผู้ชายได้รับอิทธิพลจากเพื่อนหรือถูกชักชวนเข้าสู่เครือข่ายค้ายา จากข้อความข้างต้นสอดคล้องกับสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“แม่บอกว่าไม่ว่าฉันจะทำผิดอะไร ถ้ากลับตัวแม่ก็จะรอ
ฉันเลยอยากเปลี่ยน อยากให้แม่ภูมิใจอีกครั้ง” (เพศหญิง
อายุ 32 ปี ผู้ผ่านการบำบัดและเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว)

อีกทั้งยังสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกท่านหนึ่งว่า

“ผมบวชแล้วก็ได้สติ ตอนนั้นอยู่ในวัดเลยไม่แตะ
ของพวกนั้นเลย สงบขึ้นเยอะมากครับ” (เพศชาย
อายุ 28 ปี ผู้เข้าร่วมโครงการบำบัดชุมชน)

นอกจากนี้ ยังพบความแตกต่างทางเพศที่น่าสนใจในกระบวนการฟื้นฟู โดยเพศหญิงมักเผชิญกับภาระหลายด้าน เช่น การดูแลบุตร ความเสี่ยงต่อสุขภาพ (ทั้งกายและใจ) และการตีตราจากสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเครียดและโอกาสในการเข้าถึงการรักษา ขณะที่เพศชายมักได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน หรือถูกชักชวนเข้าสู่เครือข่ายยาเสพติดอย่างรวดเร็ว จากข้อความข้างต้นสอดคล้องกับสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“เวลาเขารู้ว่าเราเคยติดยาเป็นผู้หญิง เขามองเราแย่
กว่าผู้ชายอีก ยังมีลูกด้วยมันเลยเหมือนต้องพิสูจน์
ตัวเองตลอดเวลา” (เพศหญิง อายุ 35 ปี อดีตผู้เสพยา)

อีกทั้งยังสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกท่านหนึ่งว่า

“เพื่อนผมนี้แหละ ตัวดีเลย ชวนไปลอง ชวนไปส่ง
ของ ตอนนั้นก็ยังเด็ก ยังไม่รู้จะคิดยังไง” (เพศชาย
อายุ 21 ปี เยาวชนผู้ผ่านการคุมประพฤติ)

การแก้ปัญหา ยาเสพติดควรมุ่งสู่แนวทางป้องกันและพัฒนา มากกว่าการปราบปราม โดยเน้นการเสริมสร้างทุนมนุษย์ ความเข้มแข็งของครอบครัว การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในฐานะหุ้นส่วนทางสังคม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและลดแรงจูงใจในการเข้าสู่วงจรยาเสพติดอย่างยั่งยืน

2. การวิเคราะห์ศักยภาพและความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และประชาชนในการสร้างคุณค่า สาธารณะและพัฒนาโมเดลป้องกันยาเสพติดที่สามารถขยายผลสู่ชุมชนเมือง

การวิเคราะห์บทบาทของแต่ละภาคส่วน กระบวนการสร้างเครือข่ายพหุภาคี และการพัฒนา
โมเดลการป้องกันยาเสพติดที่เกิดขึ้นจากงานวิจัย เพื่อให้เห็นภาพการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบและ
นำไปสู่การสร้างผลลัพธ์เชิงสังคมที่ยั่งยืน ดังต่อไปนี้

2.1 บทบาทและศักยภาพของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการสร้างคุณค่า
สาธารณะเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน

การสร้างคุณค่าสาธารณะเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน
ริมคลองลาดพร้าว 80 ต้องอาศัยความร่วมมือจาก สามภาคส่วนหลัก ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน
โดยแต่ละภาคส่วนมีบทบาทที่เกื้อหนุนกัน ในลักษณะของกลไกพหุภาคี ที่ขับเคลื่อนไปสู่ความยั่งยืน 1) ภาครัฐ
ทำหน้าที่เป็น ผู้นำเชิงนโยบาย และผู้สนับสนุนหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์ การบูรณาการงบประมาณ
ทรัพยากร และบุคลากร หน่วยงานหลัก เช่น สำนักงาน ป.ป.ส. หน่วยงานท้องถิ่น และสถานตำรวจนครบาล
ห้วยขวาง ทำหน้าที่สร้างระบบนิเวศเชิงนโยบายที่เอื้อต่อการดำเนินงานเชิงรุก ไม่เพียงเน้นการปราบปราม
แต่ยังส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน การพัฒนาอาชีพ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย
ซึ่งล้วนสะท้อนศักยภาพของรัฐในการสร้าง คุณค่าสาธารณะ (Public Value) อย่างเป็นรูปธรรม 2) ภาคเอกชน
มีบทบาทเป็นหุ้นส่วนทางสังคม (Social Partner) โดยใช้ศักยภาพทางธุรกิจและนวัตกรรมมาช่วยพัฒนา
ชุมชนผ่านกลไก CSR และ Shared Value เช่น สนับสนุนไฟฟ้าส่องสว่างพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อลดพื้นที่
เสี่ยง พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนแบบ Co-branding และเปิดโอกาสจ้างงานให้ผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด
ซึ่งช่วยลดการกลับเข้าสู่วงจรเดิม ผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วมดังกล่าวช่วยลดความเสี่ยงเชิงโครงสร้างและ
เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาว และ 3) ภาคประชาชน โดยเฉพาะคณะกรรมการชุมชน
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และเครือข่ายเยาวชน มีบทบาทเป็นกลไกด้านหน้าในการ
เฝ้าระวัง แจ้งเบาะแส และออกแบบกิจกรรมป้องกันที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น การมีส่วนร่วมดังกล่าว
สร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของโครงการ เพิ่มทุนทางสังคม (Social Capital) และความไว้วางใจในชุมชน
ซึ่งเป็นหัวใจของการป้องกันการแพร่ระบาดอย่างยั่งยืน

2.2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนควบคู่กับการเสริมสร้างเครือข่ายพหุภาคี
ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและลดแรงจูงใจในการเข้าสู่วงจรยาเสพติด

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนริมคลองลาดพร้าว 80 ควบคู่กับการสร้างเครือข่าย
พหุภาคี พบว่า การผั่นกำลังระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และสถาบันการศึกษา มีบทบาทสำคัญ
ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม และลดแรงจูงใจในการเข้าสู่วงจรยาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านกิจกรรม
ภาคสนามที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2568 มีผู้เข้าร่วม 312 คน โดยมุ่งเน้นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ
สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยให้แก่ชุมชน

กิจกรรม “ปันสุข สร้างภูมิคุ้มกัน ด้านภัยพิบัติ” เป็นกลไก CSR ที่ช่วยฝึกพลังทุกภาคส่วน สนับสนุนทุนอาชีพ เครื่องอุปโภคบริโภค และติดตั้งโซลาร์เซลล์ เพื่อเพิ่มความปลอดภัยในพื้นที่ พร้อม ยกย่องบุคคลและองค์กรต้นแบบ สะท้อนถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Governance) ที่ยั่งยืน อีกทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชนตามแนวคิดการป้องกันอาชญากรรมเชิงสภาพแวดล้อม (CPTED) ช่วยลดพื้นที่เสี่ยงต่อการมั่วสุมและอาชญากรรมเพิ่มความปลอดภัยและส่งเสริมคุณภาพชีวิต รวมทั้งใช้พลังงานทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงด้านเศรษฐกิจ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน แบบ Co-branding ระหว่างชุมชนและภาครัฐกิจ เพื่อสร้างแบรนด์และช่องทางจำหน่าย สร้างแรงบันดาลใจ และโอกาสในการมีรายได้จริง ขณะเดียวกัน การจ้างงานกลุ่มเปราะบางและผู้ผ่านการทำบำบัดยาเสพติด ได้เปิดโอกาสคืนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีระบบพี่เลี้ยงคอยดูแลและติดตามต่อเนื่อง ในการพัฒนาระบบเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน ได้มีการเก็บข้อมูลประเมินความพึงพอใจของประชาชนและผู้มีส่วนร่วม ในกิจกรรมความร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวนทั้งสิ้น 312 คน พบว่า โดยภาพรวมผู้เข้าร่วมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, $S.D. = 0.71$) เมื่อ จำแนกรายด้าน พบว่า ด้านการประยุกต์ใช้ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติด อีกทั้งยังสามารถนำทักษะและความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ ในชีวิตประจำวัน ทั้งในครัวเรือนและชุมชนได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่มีคุณค่า โดยมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, $S.D. = 0.51$) รองลงมาคือ ด้านความเหมาะสม ของรูปแบบกิจกรรมและการมีส่วนร่วม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, $S.D. = 0.58$) และ ด้านการถ่ายทอดจากวิทยากร พบว่า สามารถอธิบายประเด็นที่ซับซ้อนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดให้เข้าใจง่าย ถ่ายทอดด้วยภาษาที่เข้าถึงผู้ฟัง ใช้ตัวอย่างจากสถานการณ์จริงและเปิดโอกาส ให้มีการซักถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมเกิดความเข้าใจเชิงลึกและสามารถ นำความรู้ไปปรับใช้ได้จริง โดยมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, $S.D. = 0.62$)

ผลการประเมินสะท้อนให้เห็นว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นก่อให้เกิดสร้างผลลัพธ์เชิงรูปธรรม ทั้งด้านสร้างการเรียนรู้เชิงป้องกัน การสร้างแรงจูงใจและความตระหนักรู้ในการมีส่วนร่วมของชุมชน อันเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นการตอกย้ำถึงความสำเร็จของการสร้างคุณค่าร่วม (Shared Value) และคุณค่าสาธารณะ (Public Value) ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม

3. เพื่อจัดทำโมเดลต้นแบบด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สามารถนำไปขยายผล ในพื้นที่ชุมชนเมืองอื่น ๆ ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาสามารถจัดทำโมเดลต้นแบบเพื่อขยายผลในพื้นที่ชุมชนเมืองของกรุงเทพมหานคร มุ่งพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนโดยยึดแนวคิด Creating Shared Value (CSV) และ Public Value ซึ่งเน้นการสร้างคุณค่าร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และสถาบันการศึกษา

เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งสังคมและเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรมโมเดลดังกล่าวมีชื่อว่า Model of Shared Value for Community Well-being & Drug Prevention โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการที่เชื่อมโยงกันในลักษณะบูรณาการ ได้แก่

- 1) การเสริมพลังชุมชน จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนพหุภาคีที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกำหนดทิศทางและบริหารจัดการชุมชนอย่างมีส่วนร่วม สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความยั่งยืนของโครงการในระยะยาว
- 2) การสร้างโอกาสทางอาชีพ พัฒนาอาชีพใหม่ตอบโจทย์อนาคต เช่น อาชีพสีเขียว อาชีพดิจิทัล และการต่อยอดงานอาหารหรือหัตถกรรมเพื่อตอบสนองทั้งความต้องการตลาดและศักยภาพของพื้นที่
- 3) การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน เช่น กีฬา ดนตรี และการใช้เทคโนโลยี VR Simulation ในการจำลองสถานการณ์เสี่ยง จึงช่วยให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ที่สามารถนำไปสู่การปฏิเสธและหลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติดได้จริง
- 4) การฟื้นฟูและคืนโอกาส ออกแบบระบบพี่เลี้ยง (Mentor System) เพื่อให้การดูแลต่อเนื่อง และสร้างแรงสนับสนุนเชิงจิตใจ ขณะเดียวกัน ระบบการติดตามและประเมินผลหลังการฟื้นฟูยังช่วยประเมินความก้าวหน้าและระบุความต้องการเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการสร้างความยั่งยืนในการคืนคนดีสู่สังคม
- 5) การสนับสนุนจากภาคี การดำเนินงานจะเกิดผลได้จริงก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบจากภาคีที่หลากหลาย ภาครัฐมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นฐานการสนับสนุน ภาครัฐจัดสรรงบประมาณและกำหนดนโยบาย ภาคเอกชนสนับสนุน เข้ามามีส่วนร่วมผ่านการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) การสร้างคุณค่าร่วม สถาบันการศึกษาทำหน้าที่วิจัยและติดตามผล ส่วนภาคประชาชนเป็นกลไกเฝ้าระวังและขับเคลื่อนในระดับพื้นที่

ภาพที่ 2 Model of Shared Value for Community Well-being & Drug Prevention (ผู้วิจัย, 2568)

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาและบทเรียนเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดและความเปราะบางทางสังคม ในชุมชนริมคลองลาดพร้าว 80 ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนริมคลองลาดพร้าว 80 เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นชุมชนเมืองเปราะบางที่เผชิญปัญหาความยากจน ความไม่มั่นคงทางอาชีพ และโครงสร้างครอบครัวที่อ่อนแอ ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงโครงสร้างที่เอื้อต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยเฉพาะกลุ่มเมทแอมเฟตามีน ผลการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่าความเครียดจากรายได้ไม่แน่นอนการขาดโอกาสทางการศึกษา และการขาดการดูแลจากครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เยาวชนและแรงงานนอกระบบเข้าสู่วงจรยาเสพติด ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดความเปราะบางเชิงโครงสร้างของชุมชนเมือง ซึ่งระบุว่าสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่มั่นคงเพิ่มความเสี่ยงต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนและอาชญากรรม (Sampson, Raudenbush and Earls, 1997; United Nations Office on Drugs and Crime, 2023)

นอกจากนี้ การเข้าถึงยาเสพติดที่ง่ายในพื้นที่ชุมชนและผ่านเครือข่ายสังคม ยังสะท้อนถึงข้อจำกัดของมาตรการเชิงปราบปรามที่ไม่สามารถจัดการกับปัจจัยเชิงระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานของ United Nations Office on Drugs and Crime (2023) และ World Health

Organization (2018) ที่ชี้ว่าการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเขตเมืองมักสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำ การขาดโอกาสทางเศรษฐกิจ และการขาดระบบสนับสนุนทางสังคม ในด้านปัจจัยปกป้อง ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัว แรงยึดเหนี่ยวทางศาสนา และการบำบัดอย่างต่อเนื่องมีบทบาทสำคัญต่อการฟื้นฟูและการลดการกลับไปเสพยา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทุนทางสังคมที่เน้นความไว้วางใจ ความผูกพัน และเครือข่ายการสนับสนุนในชุมชน (Putnam, 2000; Coleman, 1988) ผลการวิจัยยังสะท้อนความแตกต่างทางเพศอย่างชัดเจน โดยผู้หญิงต้องเผชิญภาระการดูแลบุตร การเดินทางทางสังคม และความเสี่ยงด้านสุขภาพมากกว่าผู้ชาย ขณะที่ผู้ชายมักได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนและเครือข่ายยาเสพติดเร็วกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยด้าน gendered vulnerability ในบริบทของยาเสพติด (United Nations Office on Drugs and Crime, 2023) ผลการอภิปรายในประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหาเสพติดจำเป็นต้องขยับจากแนวคิดการปราบปรามไปสู่แนวทางป้องกันและพัฒนา โดยเน้นการเสริมสร้างทุนมนุษย์ ความเข้มแข็งของครอบครัว และโอกาสทางเศรษฐกิจในระดับชุมชน

2. ศักยภาพและความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และประชาชนในการสร้างคุณค่าสาธารณะ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการสร้างคุณค่าสาธารณะในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนริมคลองลาดพร้าว 80 เกิดจากการทำงานร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในลักษณะของการกำกับดูแลแบบพหุภาคี (Collaborative Governance) ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย บูรณาการทรัพยากร และสร้างระบบนิเวศเชิงนโยบายที่เอื้อต่อการดำเนินงานเชิงป้องกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดคุณค่าสาธารณะของ Moore (1995) ที่เน้นบทบาทรัฐในการสร้างผลลัพธ์ที่สังคมให้คุณค่า

ภาคเอกชนทำหน้าที่เป็นหุ้นส่วนทางสังคม โดยนำทรัพยากร นวัตกรรม และกลไกความรับผิดชอบต่อสังคมมาสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการสนับสนุนด้านอาชีพ การจ้างงาน ผู้ผ่านการบำบัด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นตัวอย่างของการสร้างคุณค่าร่วมที่ตอบโจทย์ทั้งมิติทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Creating Shared Value (Porter and Kramer, 2019) ขณะที่ภาคประชาชน โดยเฉพาะคณะกรรมการชุมชน อาสาสมัคร และเครือข่ายเยาวชน ทำหน้าที่เป็นกลไกด่านหน้าในการเฝ้าระวังและออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ การมีส่วนร่วมดังกล่าวช่วยเพิ่มทุนทางสังคม ความไว้วางใจ และความรู้สึกเป็นเจ้าของ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการป้องกันปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน (Putnam, 2000; Bryson, Crosby and Bloomberg et al., 2014) 3. การพัฒนาโมเดลต้นแบบเพื่อการขยายผลในชุมชนเมือง

3. จากผลการวิจัยสามารถพัฒนา Model of Shared Value for Community Well-being & Drug Prevention ซึ่งเป็นโมเดลต้นแบบที่บูรณาการแนวคิด Public Value และ Creating Shared Value โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การเสริมพลังชุมชน การสร้างโอกาสทางอาชีพ การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม การฟื้นฟูและคืนโอกาส และการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย โมเดลดังกล่าวสะท้อนแนวคิดการพัฒนา

อย่างยั่งยืนที่พิจารณาผลลัพธ์ทั้งมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต (Elkington, 1997) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมในระดับสูงมาก สนับสนุนข้อค้นพบว่าแนวทางการมีส่วนร่วมและการสร้างคุณค่าร่วมสามารถก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงรูปธรรมในระดับพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้ควรถูกตีความในฐานะหลักฐานเชิงประจักษ์ในระดับกรณีศึกษา และเหมาะสมต่อการขยายผลเชิงแนวคิดมากกว่าการอ้างความมีประสิทธิภาพเชิงสากล ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ OECD (2020) ในการพัฒนาโยบายสาธารณะที่เน้นบริบทพื้นที่และความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) กรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และสถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง ควรมีนโยบายด้านการบังคับใช้กฎหมาย ครอบคลุมถึงการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการป้องกันเชิงรุก เช่น การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในพื้นที่เสี่ยง การพัฒนาระบบไฟฟ้าส่องสว่าง การสร้างพื้นที่สาธารณะเพื่อกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และการบูรณาการฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผล ทั้งนี้ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเสพติดมีความยั่งยืนและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2566-2570
2. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคธุรกิจท้องถิ่นผ่านกลไก CSR และ CSV เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงในชุมชนและลดความเสี่ยงในการเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับชุมชนและการเปิดช่องทางตลาดใหม่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จัดตั้งกองทุนพหุภาคีที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจ ภาครัฐ และชุมชน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมฝึกอาชีพและสร้างงานในชุมชน พร้อมทั้งพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลที่มีตัวชี้วัดชัดเจนในการสะท้อนผลลัพธ์ทั้งในด้านรายได้และการลดการหวนกลับสู่วงจรยาเสพติด
2. ส่งเสริมการสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างแรงบันดาลใจผ่านสื่อมวลชน และพัฒนาโมเดลกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของเยาวชนและแรงงานรุ่นใหม่ เช่น การฝึกทักษะดิจิทัลและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อลดความเสี่ยงในการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ
3. ควรศึกษาวิจัยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและข้อมูลเชิงพื้นที่ในการป้องกันยาเสพติด โดยเน้นการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชัน หรือระบบ GIS เพื่อการเฝ้าระวังวิเคราะห์ความเสี่ยง และสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย พร้อมทั้งดำเนินการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ เพื่อเพิ่มความเหมาะสมและการขยายผลเชิงนโยบายในบริบทที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- Ansell, C. and Gash, A. (2008). Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), 543-571.
- Bryson, J. M., Crosby, B. C. and Bloomberg, L. (2014). Public value governance: Moving beyond traditional public administration and the New Public Management. *Public Administration Review*, 74(4), 445-456.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94, S95-S120.
- Elkington, J. (1997). *Cannibals with forks: The triple bottom line of 21st century business*. Oxford: Capstone Publishing.
- Moore, M. H. (1995). *Creating public value: Strategic management in government*. Massachusetts: Harvard University Press.
- OECD. (2020). *Delivering public value: Managing for results in public governance*. Paris: OECD Publishing.
- Office of the Narcotics Control Board. (2024). *Thailand drug situation report 2024*. Bangkok: Office of the Narcotics Control Board.
- Porter, M. E. and Kramer, M. R. (2011). Creating shared value. *Harvard Business Review*, 89(1-2), 62-77.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Sampson, R. J., Raudenbush, S. W. and Earls, F. (1997). Neighborhoods and violent crime: A multilevel study of collective efficacy. *Science*, 277(5328), 918-924.
- Thai PBS. (2024). *Psychiatric patients from drug use exceed 500,000 people*. Retrieved November 11, 2025, from <https://www.thaipbs.or.th/> (In Thai).
- United Nations Development Programme (UNDP). (1999). *Human development report 1999: Globalization with a human face*. New York: Oxford University Press.
- United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat). (2020). *World cities report 2020: The value of sustainable urbanization*. Nairobi: United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat).

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2023). *World drug report 2023*. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime.

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2025). *Synthetic drugs in East and Southeast Asia: Latest developments and challenges 2025*. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime.

World Health Organization. (2018). *Global status report on alcohol and health*. Geneva: World Health Organization.
